

Sosyal Hizmette Çözüm Odaklı Yaklaşımın Şiddete Maruz Bırakılan Kadınlarda Kullanımı

The Use Of Solution-Focused Approach In Social Work With Women Subjected To Violence

Melike YALÇIN¹

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, şiddete maruz kalan kadınlarla sosyal hizmet müdahalelerinde çözüm odaklı yaklaşımın uygulanabilirliğini ve etkinliğini incelemektir. Çalışma, kadınların güçlü yönlerini, öz kaynaklarını ve başa çıkma stratejilerini harekete geçirerek, şiddet döngüsünden uzaklaşmalarını sağlamak ve sürdürülebilir bir iyilik hali oluşturmalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, çözüm odaklı yaklaşımın teorik temelleri, postmodern paradigma ile güçlendirme ve kişi merkezli bakış açılarıyla ilişkilendirilerek, sosyal hizmet müdahalelerinde kadınların güvenli, bağımsız ve şiddetten uzak bir gelecek inşa etmelerine nasıl rehberlik edebileceği analiz edilmektedir. Çözüm odaklı yaklaşım, sorunlar, patoloji veya teşhis yerine çözümlere ve geleceğe odaklanan bir yöntemdir. Bu yaklaşım, belirli teknikleri içermekle birlikte, müracaatçının kendi kaynaklarını ve baş etme stratejilerinin kullanmasını esas alır. Postmodern paradigma temeli, güçlendirme ve kişi merkezli bakış açısı bulunan yaklaşımın sosyal hizmette kullanılan diğer kuram ve yaklaşımlarla da kesişen bazı özellikleri bulunmaktadır. Alana ilişkin literatür çalışmaları incelendiğinde travma alanındaki çalışmalarda çözüm odaklı yaklaşımın kullanılabilirliği ve etkili sonuçlar alındığı ancak şiddete maruz kalan kadınlar için özellikle sosyal hizmet alanındaki çalışmalarda henüz yeni gündeme geldiği görülmektedir. Bu çalışmanın, şiddete maruz kalan kadınlarla gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalelerinde çözüm odaklı yaklaşımın kullanımına ilişkin ulusal literatüre önemli bir katkı sunacağı ve kadın çalışmaları alanındaki saha uygulamalarına entegrasyonu konusunda farkındalık oluşturacağı öngörülmektedir. Yaklaşımın sosyal hizmetteki saha çalışmalarında kullanılarak etki ve etkinliğinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, şiddet, çözüm odaklı yaklaşım, sosyal hizmet

Abstract

The primary aim of this study is to examine the applicability and effectiveness of the solution-focused approach in social work interventions with women subjected to violence. The study aims to activate women's strengths, resources, and coping strategies to help them break free from the cycle of violence and achieve sustainable well-being. Additionally, the theoretical foundations of the solution-focused approach are analyzed in relation to the postmodern paradigm, empowerment, and person-centered perspectives to explore how it can guide women in building a safe, independent, and violence-free future within social work interventions. The solution-focused approach emphasizes solutions and future-oriented outcomes rather than focusing on problems, pathology, or diagnoses. While incorporating specific techniques, it primarily relies on clients' ability to utilize their own resources and coping strategies. The approach shares intersecting features with other theories and methods used in social work, particularly through its foundations in the postmodern paradigm, empowerment perspective, and person-centered orientation. A review of the literature reveals that the solution-focused approach has been applied effectively in trauma-related studies; however, its use in social work, particularly with women subjected to violence, is a relatively new area of inquiry. This study is expected to make a significant contribution to the national literature regarding the use of the solution-focused approach in social work interventions with women subjected to violence. Moreover, it is anticipated to raise awareness about the integration of this approach into field practices in women's studies. Evaluating the impact and effectiveness of the solution-focused approach through its implementation in social work field practices is strongly recommended.

Keywords: Women, violence, solution-focused approach, social work

1 Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sandıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü, myalcin@aku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2312-276X>, <https://ror.org/03a1crh56>

Makale Türü/Article Type: Derleme Makalesi/ Review Article

Geliş Tarihi/Received Date: 19.04.2024 – Kabul Tarihi/Accepted Date: 11.12.2024

Atıf İçin/For Cite: Yalçın M., "Sosyal Hizmette Çözüm Odaklı Yaklaşımın Şiddete Maruz Bırakılan Kadınlarda Kullanımı", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2025;24(1):525-537

<https://doi.org/10.17755/esosder.1471189>

License: CC BY-NC 4.0

1. Giriş

Çözüm odaklı yaklaşım, insan sorunlarını ele alırken teşhise dayalı ve uzman duruşundan uzak, güçlendirme ve karşılıklı işbirliğine dayalı, sorundan çok sorunun çözümü için neyin işe yaradığı üzerinde duran, amaç yönelimli ve çeşitli tekniklere dayalı bir yaklaşımdır (Berg & Dolan, 2001). Çözüm odaklı yaklaşımın diğer yaklaşımlarla kesişen bazı özelliklerinden bahsetmek mümkündür. Örneğin dilin kullanımına verdiği önem ile sosyal inşacılık, müracaatçının güç ve kaynaklarına odaklanmasıyla güçlendirme, müracaatçı ile uzmanın işbirliğine dayalı mesleki ilişkiyi kullanması nedeniyle de kişi merkezli yaklaşım ile benzeşen özellikleri bulunmaktadır. Bu kapsamda sorunlara yaklaşım noktasında düşünüldüğünde sosyal hizmet müdahaleleri için de uygun bir yaklaşım olduğundan söz etmek mümkündür (Greene et.al, 2005).

Sosyal hizmette çözüm odaklı yaklaşım, şiddete maruz kalan kadınlar için etkili bir müdahale aracı olarak giderek daha fazla dikkat çekmektedir. Bu alandaki uluslararası literatür, çözüm odaklı yaklaşımın şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan uygulamalarda güçlü bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Dolan, 1991; Eisikovits & Buchbinder, 1996; Black, 2003; Crosswhite, Kim & Williams, 2018) Çözüm odaklı yaklaşım, kadınları mevcut yetenekleri ve kaynakları üzerinden değerlendirerek, sorunlarına çözüm üretebilecek bireyler olarak görür (Johnson & Goldman, 1997). Bu perspektif, kadınların kendi yaşamlarını yeniden şekillendirmelerinde ve şiddet döngüsünden çıkmalarında önemli bir araç olabilir.

Johnson ve Goldman (1996), çözüm odaklı yaklaşımın şiddete maruz kalan kadınlar için güvenli bir yaşam kurmalarında yardımcı olabileceğine dair önemli bilgiler sunmaktadır. Yazarlar, bu yaklaşımın kadınların mevcut güçlerini keşfetmelerine, geçmiş başarılarını hatırlamalarına ve geleceğe yönelik olumlu adımlar atmalarına olanak tanıdığını vurgulamaktadır. Mancoske, Standifer ve Cauley (1994), kısa süreli çözüm odaklı yaklaşımın şiddete maruz kalan kadınlar üzerindeki etkilerini incelemiş ve bu yaklaşımda kullanılan tekniklerin kadınların duygusal ve psikolojik güçlenmelerine katkı sağladığını ortaya koymuştur. Yazarlar, bu yaklaşımın kadınların şiddet içeren ilişkilerden ayrılmalarını ve güvenli bir yaşam kurmalarını sağlamak için anlamlı bir yöntem olduğunu belirtmektedir. Lee (2007)'nin çalışması, çözüm odaklı yaklaşımın kadınların güçlü yönlerini ve geçmişteki başarılarını fark etmelerine yardımcı olarak, kendilerini yeniden güçlendirmelerine olanak sağladığını göstermektedir. Bu yaklaşım, kadınların geçmişteki zorluklarla başa çıkma becerilerini ve potansiyellerini ortaya çıkararak, güçlenmelerini desteklemektedir. Böylece, kadınların yalnızca şiddetle değil, hayatlarındaki diğer olumsuzluklarla da başa çıkma kapasitelerini artıran bir bakış açısı sunmaktadır. Corbin ve Norton (2020), çözüm odaklı yaklaşımı sinirbilimsel bir yaklaşım olan kişilerarası nörobilimle birleştirerek, şiddete maruz kalan kadınlar için daha kapsamlı bir müdahale stratejisi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, çözüm odaklı yaklaşımın şiddet döngüsünden kurtulmak için nörobiyolojik temelli bir perspektifle nasıl desteklenebileceğini göstererek, bu alandaki yöntemlerin daha kapsamlı ve etkili hale getirilmesine katkıda bulunmaktadır. Çözüm odaklı yaklaşıma dayalı bir psikoeğitim çalışmasının lise öğrencilerinin kadına yönelik şiddet algı düzeyini olumlu yönde değiştirdiğine değinen çalışmalar bulunmaktadır (Şahin ve Küçük, 2024). Hamile ve aile içi şiddete maruz kalan kadınlarla çözüm odaklı yaklaşıma dayalı olarak gerçekleştirilen bir grup çalışmasının kadınların yaşam kalitesini artırma ve maruz bırakıldıkları psikolojik ve fiziksel şiddetin azalması noktasında yararlı olduğu ifade edilmektedir (Boutib et al., 2022). Tüm bu çalışmalar, çözüm odaklı yaklaşımın şiddete maruz kalan kadınlarla gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalelerinde etkili bir yöntem olduğunu ve kadınların güçlenmesine, bağımsızlık kazanmalarına katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Çözüm odaklı

yaklaşım, kadınların kendi güçlü yönlerini ve kaynaklarını keşfetmelerine olanak tanırken, aynı zamanda onlara güvenli bir gelecek inşa etmeleri için gereken araçları sunmaktadır. Bu nedenle, şiddete maruz kalan kadınlar için çözüm odaklı yaklaşımın etkinliğini artırmak adına daha fazla saha çalışması ve araştırma yapılması önemlidir.

Şiddete maruz kalan kadınlar, sosyal hizmetin müracaatçı gruplarından biridir. Sosyal hizmet perspektifine göre, bu kadınlar genellikle şiddet nedeniyle travmatik deneyimler yaşamış, şiddet döngüsünü kırmak için güçlenmeye ihtiyaç duyan ve yaşamlarının kontrolünü ele alabilmeleri için kaynaklarını kullanmalarına destek olunması gereken müracaatçılardır. Bu çalışmada çözüm odaklı yaklaşımın şiddete maruz kalan kadınlar ile sosyal hizmet müdahalelerindeki kullanımına yer verilmiştir. Bu kapsamda çözüm odaklı yaklaşımın temelleri, çözüm odaklı yaklaşımın ilkeleri, çözüm odaklı yaklaşımda sosyal hizmet uzmanının rolleri, travmatik durumlarda çözüm odaklı yaklaşımın kullanımı ve şiddete maruz kalan kadınlarla çalışmalarda kullanımı konuları üzerinde durularak sosyal hizmet bakış açısı aktarılmıştır.

1.1. Çözüm Odaklı Yaklaşım

Çözüm odaklı yaklaşım; kısa süreli, güçlendirme perspektifine sahip, postmodern paradigmaya dayalı, “sorun odağından”, “çözüm odağına” doğru uzun süreli değişim sağlamayı hedefleyen kısa süreli bir yaklaşımdır (Ümmet, 2023). 1978 yılında Insoo Kim Berg ve Steve de Shazer’ın Kısa Aile Terapileri Merkezindeki çalışmaları sürecinde geliştirilmiş, 1982 yılında ise uygulanması konusunda resmiyet kazanmıştır. Bu yaklaşımın öncüleri terapi sürecine yalnızca “neyin işe yaradığı” sorusuyla başlamaktadır. Terapist, hiyerarşik ve uzman duruşundan uzaktır (Lee, 2017).

Çözüm odaklı yaklaşımda bazı temel kabuller bulunmakta olup, bunlar yaklaşımın felsefik yönünü de oluşturmaktadır. Söz konusu temel kabuller; “*bozulmamışsa tamir etme, işleyen çözüm yollarını kullanmaya devam et, işlemeyen çözüm yolları yerine farklı çözüm yollarını dene*” şeklinde ifade edilmektedir (De Jong & Berg, 2013).

Bozulmamışsa tamir etme; her müracaatçının yapıp ettikleri kendi yaşamı içerisinde ayrı bir işleve sahiptir. Bu nedenle bir müracaatçı için işe yarayan bir yöntem, başkası için bir sorun teşkil etmiyorsa, müracaatçı bundan rahatsızlık duymuyorsa ve yaptıkları müracaatçı için bir işleve sahipse bunu sorun olarak algılamamak gerekir (Şahin & Siyez, 2023). Fakat burada dikkat edilecek bir nokta bulunmaktadır. Müracaatçı için sorun olmayan her durum için bu bakış açısının kullanılması uygun olmaz. Örneğin, eşinin zaman zaman kendisine fiziksel şiddet uyguladığını, bunun bir sorun teşkil etmediğini çünkü her kadının bu tür davranışlara maruz kalabileceğini ve eşinin bu davranışını sorun olarak görmediğini ifade eden bir kadın için durum farklıdır. Bu gibi bir durumda, kadının düşüncelerindeki kabul edilemez yönleri sorgulamasına destek olunur (Crosswhite, Kim & Williams, 2018).

İşleyen çözüm yollarını kullanmaya devam et; bu bakış açısına göre daha önce etkili ve işlevsel olan bir yöntem yine işe yarayabilir. Müracaatçıya halihazırdaki problemi için iyi gelen şeyler ve daha önceki sorunlarında kullandığı çözüm yollarının neler olduğu farkettilmeye çalışılır (Berg & Dolan, 2001). Bu şekilde, geçmişteki deneyimlerinden şu anki sorununu çözmek için aklına gelmeyenlerin kullanılması mümkün hale gelebilir. Bu keşfi sağlamanın en etkili yolu ise istisnai durumları sorgulamaktır (De Jong & Berg, 2013). Başka bir ifadeyle, geçmişteki sorunların çözüme ulaştığı durumlarda hangi yöntemlerin etkili olduğunu analiz etmek, mevcut problemin çözümünde de yol gösterici olabilir (de Shazer, 1998).

İşlemeyen çözüm yolları yerine farklı çözüm yollarını dene; müracaatçılar görüşme süreçlerinde istisnaları ve mevcut kaynaklarından bahsederken aslında işlevsel olmayan çözümlerden de bahsederler (Şahin & Siyez, 2023). Müracaatçı ile birlikte, işe yaramayan yöntemlerin neler olduğu ve bunların yerine uygulanabilecek alternatiflerin belirlenmesi üzerinde durulmalıdır. Çoğu zaman, etkisiz olan çözüm yolları müracaatçının daha önce bildiği ve deneyimlediği yöntemlerdir. Bu işlevsiz çözüm yollarının mevcut sorunla başa çıkma sürecine nasıl bir etkide bulunduğu detaylı bir şekilde değerlendirilmelidir (de Shazer, 1998; Ümmet, 2023).

Çözüm odaklı yaklaşım, neyin eksik veya yanlış olduğuna odaklanmak yerine, müracaatçıların halihazırda sahip oldukları güçlü yönleri ve kaynaklarını tespit etmeyi ve kullanmalarını amaçlamaktadır (Şahin & Siyez, 2023). Çözüm odaklı yaklaşım uygulayıcıları, istisnalara odaklanarak ve geçmişte neyin işe yaradığını müracaatçının fark etmesini sağlayarak, kendi yaşamlarında olumlu bir değişim oluşturmak için güçlü yönlerini geliştirebileceklerine inanırlar. Başka bir deyişle çözüm odaklı yaklaşımın amacı, kişinin güçlü yönlerini ve önceki başarılarını tanımlayarak kendi çözümlerini bulmaları için güçlendirmektir (de Shazer, 1998). Böylece müracaatçılar, olumlu değişiklikler yapmak için daha fazla motivasyon kazanarak kendi yaşamları için harekete geçebilirler (O'Connell, 2005; Liaquat & Saleem, 2021). Tüm bunlar bağlamında söz konusu yaklaşımın sorun odaklı ve teşhisçi bir bakış açısından uzak olduğunu belirtmek mümkündür (Greene et al., 2005)

Tablo 1. Sorun Odaklı Yaklaşım ve Çözüm Odaklı Yaklaşım Arasındaki Farklar

Sorun odaklı yaklaşım	Çözüm odaklı yaklaşım
Nasıl yardımcı olabilirim?	Bu size nasıl yardım edebilir?
Sorunun ne olduğundan bahseder misiniz?	Neyin değişmesini isterdiniz?
Alta yatan bir sorunla ilgili olabilir mi?	Halihazırda yardımcı olacak neler yapıyorsunuz?
Sorununuzla ilgili daha başka ne söyleyebilirsiniz?	Yardımcı olacak başka neler var?
Geçmiş deneyimler ışığında sorunu nasıl anlayabiliriz?	Arzu ettiğiniz geleceği tanımlayabilir misiniz?
Hangi savunma mekanizması kullanılıyor?	Hangi kaynaklar var/kullanılabilir?
Kaç görüşme/seansa ihtiyaç var?	Ne zaman biteceğini ne zaman bileceğiz?

Kaynak: O'Connell, 2005 s.8'den uyarlanmıştır.

Tablo 1.'de sorun odaklı bir yaklaşımda daha çok sorun, eksiklik, uzman duruşu, geçmiş deneyimler vb. konuları üzerinde durulurken; çözüm odaklı yaklaşımda değişim, kaynaklar, istenilen gelecek, müracaatçı odaklılık vb. unsurların öne çıkmakta olduğu görülmektedir.

1.2. Çözüm Odaklı Yaklaşım ve Sosyal Hizmet

Çözüm odaklı yaklaşım, sosyal hizmet müdahalesinde müracaatçıyı merkeze alan, işbirlikçi ve güçlendirici bir yöntem olarak önemli bir yerde durmaktadır. Bu yaklaşım, müracaatçının güçlü yönlerini ve kaynaklarını vurgulayarak, olası çözümleri belirlemek ve olumlu değişimi sağlamak için etkili bir araç sunar (Greene, Lee, Trask & Rheinscheld, 2005). Çözüm, genellikle sorunun olmadığı veya istisnai durumların yaşandığı anlarda ortaya çıkar. Müracaatçılar, çözüm arayışında motive olup kendi kaynaklarını kullanma potansiyeline sahiptirler (Crosswhite, Kim & Williams, 2018).

Çözüm odaklı yaklaşım, müracaatçının güçlü yönlerine ve başarılarına odaklanarak, neyin işe yaradığını belirler. Bu yaklaşım, sorunlardan çok yapılabilecek şeylere odaklanmayı

teşvik eder. Ayrıca, kültürel uyum sağlayabilen ve farklı grupların ihtiyaçlarını karşılayabilen bir yaklaşımdır. Çözüm odaklı yaklaşım, müracaatçıların önceki başarıları ve güçlü yönleri üzerinden kendi çözümlerini geliştirmelerine yardımcı olacak işbirliği sunar ve her yaş grubunda etkili olup farklı klinik düzeylerde uygulanabilir (Liaqat & Saleem, 2021).

1.3. Çözüm Odaklı Yaklaşımda Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü

Çözüm odaklı yaklaşımda genel olarak sosyal hizmet uzmanının rolü, yaklaşımın ilkelerine dayalı olarak müracaatçılarla mesleki ilişki temelinde potansiyellerini ortaya çıkarmalarına ve sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olmaktır (Greene vd., 2005). Sosyal hizmet uzmanı işbirlikçi ve müracaatçının güçlü yönlerine dayalı bir mesleki ilişki geliştirir. Sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı, işbirliği halinde çalışarak net bir eylem planı oluşturur ve değişimi kolaylaştırmak için hedefler ve çözümler belirler. Bu kapsamda bazı soru teknikleri, empatik yaklaşım, onaylama ve övgüler kullanılır. Ayrıca, müracaatçıların halihazırda yaşamında işe yarayanları belirlemelerine ve hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olurlar (de Shazer, 1988; Greene, Trask & Rheinscheld, 2005). Uzmanın rolü, müracaatçıları kendi çözümlerini oluşturmaları ve problem çözme becerilerini kullanmaları için güçlendirmektir. Çözüm odaklı yaklaşımda uzmanın rolü genellikle, işbirlikçi ve güçlendirici bir mesleki ilişki çerçevesinde, müracaatçıları kendi çözümleri için desteklemek ve rehberlik etmektir (Mancoske et al., 1994). Müracaatçıların algıladığı birçok soruna rağmen, bu sorunları çözme veya farklı bir şekilde ele alma konusunda yaşamlarında istisnai durumlar bulunmaktadır. Bu istisnalar, müracaatçıların sorunlarının çözümüne yönelik keşfedilmemiş güç ve kaynaklar için önemli ipuçları sunar. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanının temel görevi, müracaatçıların bu istisnaları, ne kadar küçük olursa olsun, fark etmesine, güçlendirmesine ve sürdürülebilir hale getirmesine odaklanmaktır (Lee, 2017). Uzman, müracaatçının sorunun mevcut olmadığı ya da ilerleme kaydettiği durumları keşfetmek amacıyla, sorgulayıcı ve keşif odaklı soru tekniklerinden faydalanır. Bu yaklaşım, müracaatçının dikkatini sorun yerine çözüm odaklı bir perspektife yönlendirmesine yardımcı olur ve kendi problem çözme becerileri ile mevcut kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmasını destekler (Crosswhite et.al, 2018).

Çözüm odaklı yaklaşım, madde kullanım bozuklukları, eviçi şiddet, intihar, cinsel istismar, ilişki sorunları, ebeveynlik sorunları vb. çeşitli alanlarda kullanılabilir (O'Connell, 2005). Şiddete maruz kalan kadın alanında çalışırken sosyal hizmet uzmanları, kadınların tercihlerine ve isteklerine uygun hedefler belirlemek için işbirliği yapar. Ayrıca, kadının güçlü yönlerini, mevcut kaynaklarını ve önceki başarılarını belirleyip bu unsurları güçlendirme sürecine katkı sağlar (Stalker, 1999). Kadının hedeflerine ulaşmasını desteklemek amacıyla çözüm odaklı stratejiler geliştirilmekte ve bu süreçte kadına sürekli rehberlik ve destek sağlanmaktadır. Kadının, etkileşimde bulunduğu çevresel sistemlerde de haklarının korunması ve ihtiyaçlarının karşılanması konusunda savunulması ve yönlendirilmesi önemlidir. Çözüm odaklı yaklaşımın etkinliği düzenli olarak değerlendirilerek, kadının ihtiyaçlarına uygun şekilde revize edilmelidir. Müdahale süreci boyunca, kadının güçlenmesi ve kendi kararlarını alabilmesi teşvik edilerek bağımsızlığı desteklenmelidir (Crosswhite et al., 2018).

1.4. Çözüm Odaklı Yaklaşımın Travmatik Durumlarda Kullanımı

Çözüm odaklı yaklaşım, savaş, göç, tecavüz, eviçi şiddet, yakın kaybı gibi travmatik durumlarla çalışırken kullanılabilen ve etkili olduğu değerlendirilen yaklaşımlardan biridir. Travma ile çalışırken, bireylerin ihtiyaçlarına uygun yaklaşımlar seçmek önemlidir. Çözüm odaklı yaklaşım, travmatik vakalarla çalışmada tamamlayıcı bir yöntem olarak kullanılabilir

(Stalker ve ark., 1999). Klasik travma yaklaşımlarında, müracaatçının yaşadığı travmatik durum üzerinde detaylıca durulur ve deneyimini tekrar anlatması istenir. Bu, müracaatçıyı daha olumsuz duygularla baş başa bırakma riskini doğurur. Çözüm odaklı yaklaşımda ise yalnızca travmanın kendisine değil, bireyin güçlü yönlerine, kaynaklarına ve hedeflerine odaklanılır. Sosyal hizmet uzmanı, travmatik durumlarla çalışırken müracaatçılara, istisnai durumları ve travma ile başarılı bir şekilde başa çıktıkları anları belirlemelerinde yardımcı olabilir. Örneğin, *'Zorlu bir duruma rağmen devam etmeyi nasıl başardınız?'* ya da *'Birçok kişi bu tür durumları çok daha ağır yaşarken, siz serinkanlı kalmayı nasıl başarıyorsunuz?'* gibi sorular sorulabilir. Bu yaklaşım, bireyi mevcut güçlü yönleri ve kaynaklarını keşfederek, çözüm bulma ve yaşamında olumlu değişim oluşturma konusunda güçlendirir (O'Connell, 2017; Ümmet, 2023).

Travma çalışmalarında çözüm odaklı yaklaşımın kullanımına ilişkin olarak, "3C" olarak tanımlanan üç temel kavram önemli bir yer tutmaktadır. Bu kavramlar, sırasıyla şefkat (compassion), başa çıkma (cope) ve karşıt denge (counterbalance) olarak ifade edilmektedir.

Şefkat (compassion); şefkat kavramı daha çok uzmanın müracaatçıya yaklaşımıyla ilgilidir. Empati, yardım etme ve zorlu durumlarla başetmesine yardımcı olma isteği bu kapsamda değerlendirilebilir. *"İçinde bulunduğunuz zor durumu anlayabiliyorum, bu zor durumdan çıkmanız için birlikte çalışacağız"* gibi bir ifade, şefkatli bir yaklaşım için örnek olabilir (Crosswhite, Kim, & Williams, 2018).

Baş çıkma (cope); müracaatçının yaşamındaki zorlu durumlarla mücadele için kullanılan yöntemleri içerir. Müracaatçının hem önceki hem de halihazırda kullandığı başetme yöntemleri üzerinde durulur. *"O zamandan bugüne kadar size neler iyi geldi? Bundan sonra nelerin iyi geleceğini düşünüyorsunuz?"* gibi sorular kullanılabilir. Müracaatçı okula ya da işe geri dönmeyen, bir sanat faaliyetiyle ilgilenmenin ya da gönüllü çalışmaların kendisine iyi geldiğini söyleyebilir. Böyle pek çok alternatif geliştirilebilir (Greene et.al, 2005).

Karşıt denge (counterbalance); travmatik yaşantının detayları yerine arzu edilen geleceğin ifade edilmesini içerir. Müracaatçılar travmatik olayların üzerinde durdukça daha çok üzüntü, keder, kayıp, çaresizlik vb. duyguları hisseder. Ancak çözüm odaklı yaklaşım, arzu edilen ve istenen geleceğe odaklandığından, acı veren duygular yerine umut, heyecan gibi daha iyi hissettiren duygulara ulaşılmasını kolaylaştırır. *"Bu zor dönemi atlattığınızda yaşamınızda neler değişmiş olacak? Daha farklı ne yapıyor ve hissediyor olacaksınız?"* soruları yöneltilebilir. Böylece müracaatçı bir yandan olumsuz duyguları hissederken diğer yandan olumlarını da hissederek bir denge durumuna gelmiş olacaktır (Ümmet, 2023).

Çözüm odaklı yaklaşım, müracaatçıların öykülerini yeniden çerçevlendirmelerine ve geleceğe daha olumlu bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olmak için kullanılabilir. Sosyal hizmet uzmanı çözüm odaklı yaklaşımı travma tedavisiyle birleştirerek müracaatçıların güçlü yönlerini keşfetmeleri, başa çıkma becerilerini artırarak iyileşmeleri yönünde güvenli ve destekleyici bir ortam sağlar (Koucky et al., 2013). Sosyal hizmet uzmanları çözüm odaklı yaklaşım ve travma tedavisiyle birlikte her bireyin güçlü yönlerine ve kaynaklarına odaklanan kapsamlı ve bireyselleştirilmiş bir müdahalede bulunmuş olmaktadır. Bu yaklaşım, müracaatçıların geçmişte zorluklarla başa çıkmalarını sağlayan ve gelecekte de etkili olabilecek güçlü yönlerini ve başa çıkma mekanizmalarını keşfetmelerine olanak tanımak amacıyla özel soru tekniklerini, empatik desteği ve takdir ifadelerini kullanmayı kapsamaktadır. Travma tedavisi bağlamında, çözüm odaklı yaklaşım bilişsel-davranışçı terapi gibi diğer yöntemlerle de entegre edilerek uygulanabilmektedir (Liaqat, 2022).

1.5. Çözüm Odaklı Yaklaşımın Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Çalışmalarda Kullanımı

Şiddet, önemli bir halk sağlığı sorunu olmakla birlikte şiddete maruz kalan kadınların hem sağlık hem de psikososyal iyilik hali üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Çözüm odaklı yaklaşım, şiddete maruz kalan kadınların bu tür durumlarda kendi eylemsel kapasitelerini harekete geçirmelerini destekleyen yönüyle dikkat çekmektedir (Johnson & Goldman, 1997).

Uluslararası literatürde, şiddete maruz kalan kadınlarla çözüm odaklı yaklaşımın kullanımı 1980'li yıllarda ele alınmış, özellikle krize müdahale ve çift terapileri gibi alanlarda uygulanmaya başlanmıştır (Dolan, 1994; Johnson & Goldman, 1997; Greene et al., 2005). Çözüm odaklı yaklaşımda şiddet gibi travmatik durumlara maruz kalan kadınlarla çalışırken travmatik anılara odaklanmak yerine kadının başatma becerileri ön plana çıkarılır. Çözüm odaklı yaklaşımın nihai amacı, şiddete maruz kalan kadınların şiddetle mücadele konusundaki becerilerini keşfetmeleri, şiddetten uzak bir gelecek inşa etmeleri ve güçlenmeleri için destek sağlamaktır (Mancoske et al., 1994)

Çözüm odaklı yaklaşım, müracaatçıların karşılaştıkları sorunların ötesine odaklanarak, onların güçlü yönlerini, mevcut kaynaklarını ve hedeflerini belirleyip geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlayan bir yöntemdir. Bu bağlamda, sosyal hizmetin güçlendirme yaklaşımıyla uyumlu olduğunu ifade etmek mümkündür. Kadınların güçlü yönlerini ve kaynaklarını keşfetmelerini ve bunları etkin bir şekilde kullanmalarını desteklemek ile işbirliğine dayalı bir mesleki ilişki oluşturmak, bu yaklaşımın öne çıkan özellikleri arasında yer almaktadır (Dolan, 1991). Sosyal hizmet uzmanları, çözüm odaklı yaklaşımı sosyal hizmet bağlamında kullanarak, müdahale odağını mağduriyetten değişim kapasitesine kaydırmak suretiyle şiddete maruz kalan kadınların güçlenmesini desteklemektedir. Bu yaklaşım, kadınların yaşamlarında kontrol duygusunu yeniden kazanmalarına, öz yeterlilik algılarını artırmalarına ve güçlenme hissi yaşamalarına katkı sağlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının, şiddete maruz kalan kadınlarla çalışırken çözüm odaklı yaklaşımı müdahale süreçlerine dahil etmeleri, hem olumlu ve istenen sonuçların elde edilmesi hem de kadınların genel iyilik hali ve iyileşme süreçlerine destek sağlanması açısından kritik öneme sahiptir (Davis, Srinivasan, Brown, & Berk, 1995). Sosyal hizmette çözüm odaklı yaklaşımı kullanmak, yalnızca sorunlara odaklanmak yerine bireylerin güçlü yönlerine, kaynaklarına ve hedeflerine odaklanmayı içerir. Çözüm odaklı yaklaşım, gerçekliğin dil ve etkileşim yoluyla inşa edildiğini kabul eden sosyal inşacılık ilkeleriyle uyumlu bir yöntemdir. İşbirlikçi ve kişi merkezli çalışmayı esas alan bu yaklaşım, bireyselleştirilmiş müdahale süreçlerine odaklanarak kişiye özgü ihtiyaçları önceliklendirir. (Johnson & Goldman, 1997; Black, 2003; Lewis, 2014). Kadınlar, yaşamlarında bir dizi kaynağa sahip olabilirler. Bu kaynaklar, aile, arkadaşlar, komşular gibi sosyal destek sistemlerinin yanı sıra, manevi değerler, kişilik özellikleri, eğitim düzeyi, mesleki geçmiş ve mevcut olanaklar gibi çeşitli unsurları içerebilir. *“Tüm bu zorluklara rağmen sizi ne ayakta tuttu?”*, *“Size iyi gelen unsurlar nelerdir?”*, *“Bu durumu aşmanıza yardımcı olabilecek faktörler nelerdir?”* gibi sorular aracılığıyla, kadının bu kaynakları keşfedilebilir ve güçlendirilebilir (Dolan, 1991).

Şiddete maruz kalan kadınlar genellikle kendilerine olan güvenini kaybetme başta olmak üzere çok sayıda zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Çözüm odaklı yaklaşım, kadınların güvenlik ve güçlenme yolunda ilerlemelerine yardımcı olan diğer yaklaşımlardan biridir. Sosyal hizmet uzmanları, yargılayıcı olmayan bir duruş sergileyerek ve farkındalık pratiğini dahil ederek şiddete maruz kalan kadınlar için güvenli ve destekleyici bir ortam sağlayabilir (Mancoske et al., 1994). Bu yaklaşım, kadınların yaşamlarındaki istisnaları belirlemelerine ve başa çıkma becerileri geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Berg & Dolan,

2001). Çözüm odaklı yaklaşım, kadının şiddetten uzak olduğu veya sorununun çözümüne yönelik adımlar attığı zamanlara odaklanarak, kendi ihtiyaçlarına öncelik vermesi ve durumunu iyileştirmek için çözümler bulması konusunda güçlendirir (Dolan, 1991; Song & Shih, 2009). Özel keşfetme soruları, empatik destek ve övgüler yoluyla çözüm odaklı yaklaşım, şiddete maruz kalan kadınların daha önceki zor zamanlarda kendilerine yardımcı olan ve gelecekte olumlu değişim oluşturmak için kullanılabilecek güçlü yönlerini belirlemelerine yardımcı olur. Şiddete maruz kalan kadınlarla çözüm odaklı yaklaşım henüz yeni uygulanmaya başlasada olumlu değişimi sağlamada önemli olduğu değerlendirilmektedir (Lee, 2017).

Dutton (1992) ve Walker (1994) tarafından önerilen, şiddete maruz kalan kadınların iyileştirilmesinde yaygın olarak kabul edilen amaçlarla paralel olarak, çözüm odaklı yaklaşımın genel amacı şiddeti durdurmak, güvenliği sağlamak, güçlendirmek ve iyileştirmektir (Song & Shih, 2009). Bununla birlikte çözüm odaklı yaklaşım, kadınlara söz konusu amaçlara ulaşmalarında yardımcı olmak için farklı yöntemler sunar (Davis vd., 1995). Çözüm odaklı yaklaşım, müdahale stratejilerini şiddet sorununun kapsamlı bir şekilde analiz edilmesi üzerine temellendirmek yerine, alternatif bir bakış açısı sunarak, olumlu değişimin kadınların güçlü yönlerine, yetkinliklerine ve çözüm odaklı potansiyellerine odaklanarak sağlanabileceği varsayımına dayanmaktadır. Bu yaklaşım, sorunlar, eksiklikler ve patoloji yerine, kadınların mevcut kaynaklarını ve olumlu özelliklerini merkeze alarak değişim sürecini desteklemeyi amaçlamaktadır (Dutton, 1992; Crosswhite, Kim & Williams, 2018). Öte yandan çözüm odaklı yaklaşımın dili gelecek yönelimlidir. “Neler yaşandı” üzerinde durmaktan çok “Gelecekte olması istenen şey” üzerinde durulur (Lee, 2007).

Çözüm odaklı yaklaşım gelecek yönelimiyle ilgili özelliği nedeniyle, çoğunlukla şiddet ilişkisi içinde kalan kadınlar için ayrıca önemlidir. Kadınlar şiddet nedeniyle yaşadıkları güçsüzlük ve çaresizlik duyguları nedeniyle çoğu zaman korku duymakta ve pek çoğu içine kapanmaktadır (Davis et al., 1995). Bu çerçevede müdahale sürecinde kadınları olumsuz deneyimlerinden uzaklaştırarak dikkatlerini arzu edilen değişimi gerçekleştirmek için işe yarayan yöntemleri keşfetmesini sağlamak ve ne kadar az olursa olsun, güçlü yönleri ve yetenekleri üzerinde durarak yakın ilişkilerinde şiddet içermeyen bir gelecek hayal etmelerini sağlamak ve bunu gerçekleştirmelerine yardımcı olmak mümkündür (Eisikovits & Buchbinder, 1996). Başka bir deyişle çözüm odaklı yaklaşım kadınların şiddetten uzak bir gerçeklik inşa etmelerine ve bu amaca ulaşmak için sahip oldukları kaynakları yeniden keşfetmelerine yardımcı olan bir süreç olarak ifade edilebilir (Song, & Shih, 2009). Şiddetten uzak bir gerçeklik kadınların partneriyle olan ilişkilerini sürdürmeyi, değiştirmeyi ya da ilişkiyi kalıcı olarak bırakmayı içeren adımlar atmasını sağlayabilir. Bu durum kadının şimdiye kadar yapamadığı bir şeydir. Bilindiği üzere bireysel deneyimler ve çözüm yolları her kadın için benzersizdir, bu nedenle tek ve en iyi yaklaşımdan söz etmek mümkün değildir (Lee, 2007). Bu yaklaşımda neyin en iyi olduğu konusunda herhangi bir varsayımda bulunulmaz, dolayısıyla doğrunun ne olduğu konusunda herhangi bir öngörü yoktur. Fenomenolojik yaklaşım çerçevesinde doğru kişiye özeldir ve kişinin kendisinden gelmesi gerekmektedir. Bu çerçevede kadınlar, kendileri için en iyi olan amacı belirleyerek aynı zamanda şiddetten uzak bir yaşamı “sahiplenmiş” olurlar (Eisikovits & Buchbinder, 1996).

1.6. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarla Müdahalede Çözüm Odaklı Teknikler

Çözüm odaklı yaklaşım çoğunlukla bir takım teknikler ve sorular üzerine yapılandırılmış bir süreç içerisinde ilerler. Kadının kendi durumu hakkında şimdiye kadar düşünmediği şekilde düşünmesine ve çözüm oluşturma sürecine yardımcı olacak soruların sorulduğu, uzman ile kadın

arasında diyalog süreçlerine dayanan bir yaklaşımdır. Uzman, sorunların çözümüne yardımcı olacak farklı soru teknikleri kullanır. Bu çerçevede istisna soruları, başa çıkma soruları, sonuç soruları, mucize soruları, ölçeklendirme soruları ve ilişki soruları kullanılır (de Shazer, 1988).

Aşağıda soruların içeriği ve kadınlarla çalışmalardaki bazı örnekleri açıklanmaktadır.

İstisna soruları; sorunların mevcut olmadığı ya da belirli istisnai durumların yaşandığı zamanları keşfetmeye yönelik bir soru tekniğidir. Bu teknikte, kadınların şiddet içeren dönemlerde kendilerini daha iyi koruyabildikleri, şiddetten kurtulabildikleri ve mücadele ettikleri zamanları keşfetmeye odaklanır (De Jong & Berg, 2013). Şiddete maruz kalan bir kadının, ne kadar nadir olursa olsun, kendini daha iyi hissettiği, şiddetten uzak kalabildiği ve mücadele ettiği istisnai zamanlar bulunmaktadır. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanının rolü, kadının yaşamındaki bu istisnai durumları keşfetmesini sağlamak, bu anları güçlendirmek, sürdürmek ve pekiştirmektir (Mancoske, Standifer & Cauley, 1994). Kadınlar, bu istisnai durumları belirlemeye çalışırken, şiddetten uzak bir gelecek inşa etme yolunda ilerleyebilmektedirler (Black, 2003). Örneğin, “Eşiniz size şiddet uygulamaya devam ettiğinde kendinizi nasıl koruyabildiniz?”, “Bu durumda polisi arama kararını nasıl verdiniz?”, “Geçmişte benzer bir ilişkiden kurtulmayı başardığınız bir dönemi hatırlıyorsunuz, o dönemde ne farklıydı ve bunu nasıl başardınız?” gibi sorularla kadının güç ve kaynakları ortaya konulabilir (Mancoske, Standifer & Cauley, 1994).

Mucize soruları; burada daha çok olumlu amaçlar belirlenmeye çalışılır. “Bugün eve gittiğinizi ve uyuduğunuzu varsayalım. Siz uyurken de bir mucizenin gerçekleştiğini hayal edin. Sorununuz ortadan kalktı. Bu mucizenin gerçekleştiğini ve sorunun çözüldüğünü gösteren işaret ne olurdu?”. Burada amaç kadının küçük, fark oluşturabilecek ve somut çözümler hakkında düşünebilmesini sağlamaktır (O’Connell, 2005). “Bu mucizenin gerçekleşmesi için neyin farklı olması gerek?”, “Mucizenin az da olsa gerçekleştiği zamanlar oldu mu?” vb. Problemler çözümler her zaman birbiri ile ilişkili olmak zorunda değildir. Ancak travmatik yaşantıları olan kadınlar çözümü travma öncesi duruma dönmek olarak görebilirler. “Eşim evlendiğimiz ilk günlerdeki gibi bana sevgi dolu yaklaşmış olurdu”, “Eşim bana şiddet uygulamayı bırakırdı” gibi yanıtlarla da karşılaşmak olasıdır. Bunlar gerçekleşmesi bazen imkansız beklentiler olabilir. Bunun yerine “Başka ne olabilirdi?” gibi problemde bağımsız yöntemler geliştirmesi üzerinde durulabilir (De Jong & Berg, 2013).

Baş çıkma soruları; bu tarz sorular kadınların zor zamanlarda hayatta kalmayı nasıl başardıkları ve sorunlarıyla nasıl mücadele ettiklerine odaklanmaktadır (Şahin & Siyez, 2023). “Durumunuza baktığımda işlerin neden daha kötüye gitmediğine şaşırımdım. Durumun daha da kötüye gitmesini önlemek için neler yaptınız” gibi. Ancak bu tarz sorularda uzmanın dikkatli olması gerektiği ifade edilmektedir. Çünkü bu tarz sorular istismarı pekiştirme riski taşıyabilir. Bununla birlikte bazı örneklerinde bağımsız yaşama geçmeyi destekleme noktasında yararlı olabileceği belirtilmektedir (Johnson, & Goldman, 1996). “Sığınmaevinde çocuklarınızla birlikte kalmak her zaman kolay olmayabilir, bunu nasıl başarıyorsunuz?”, “Her şeye rağmen çocuklarınızın bakımına devam etme gücünüzün kaynağını merak ettim”. Bu tarz soruların cevaplarını düşünmek, kadınlar için güçlü yönleri ve kaynaklarını keşfetmek, böylece mağduriyetten çok devam etme becerisini ortaya koymak açısından önemlidir (Corbin & Norton, 2020). Öte yandan kadının iş yaşamı, daha önceki kayıpları vb. geçmişteki sorunlarıyla baş etmelerine yönelik kaynaklarını keşfetmesi yönünde de sorular sorulabilir. Böylece kadın daha önce yaşadığı ancak üstesinden geldiği konuları hatırlayacaktır. Bunlar şimdiki durumundan bağımsız şeyler olabilir (Mancoske, Standifer & Cauley, 1994). Burada değişimin sürekli ve kaçınılmaz olduğu üzerinde durulmaktadır. Ayrıca sorunlarının geçici olduğunu görmeleri

de kolaylaşmış olur. “İşleyen çözüm yollarını kullanmaya devam et, işlemeyenlerin yerine yenilerini dene” prensibi gereği de kadınlarda işe yarayan şeyler üzerinde durulup, bunların yine işe yarayabileceği, işe yaramayanlar içinse farklı neler yapılabileceği konusu tartışılabilir (Corbin, & Norton, 2020).

Ölçeklendirme soruları; kadınların içinde buldukları durumu 1’den 10’a kadar bir ölçekte sıralamaları istenir. Genellikle 1 olabilecek en kötüyü, 10 ise arzu edilen sonucu temsil eder. Ölçeklendirme soruları, kadınların ilerlemelerini görmeleri ve değerlendirmeleri için basit bir araçtır, böylece kendileri için değişimi daha net görebilirler. Sorunlarının yoğunluğunu, kendilerine güvenlerini, motivasyonlarını ve ilerlemelerini görmeleri açısından oldukça yararlıdır (Miller et.al, 2003).

İlişki soruları; diğer bireylerin kadının sorunlarına yönelik geliştirdiği çözüm yöntemlerini nasıl farkedebileceklerini değerlendirmeye yönelik sorulardır. Böylece kadının geleceğe ilişkin daha net amaçlar oluşturması kolaylaşır. “Artık şiddet ilişkisi içinde olmadığınızda çocuğunuz sizde neyin farklı olduğunu görür; buna nasıl tepki verir?” (Johnson & Goldman, 1997).

Çözüm odaklı yaklaşımda kullanılan dil önemlidir. Kadının günlük yaşamında kullandığı dili sosyal hizmet uzmanının da kullanması yanlış değildir. Şiddet sonrası yaşadığı zorlukları anlatırken kullandığı ifadeleri uzmanın da kullanıyor olması, kadına daha olumlu yansır. Deneyimini dini inançları üzerinden ifadelendiren bir kadın ile aynı ifadeler üzerinden görüşme yapılabilir. Bu, kadına anlaşıldığı duygusunu yansıtması açısından önemlidir (Ümmet, 2023).

Özetle çözüm odaklı teknikler kadınların çözümleri keşfetmeleri ve çözüm odaklı davranışları tanımlamalarını, güçlendirilmelerini ve pekiştirmelerini sağlamada önemli yaklaşımlardan biridir. Çözüm odaklı yaklaşımı kullanan uzman, kadının kendi yaşamı özelindeki deneyimlerini anlayarak müdahaleye başlar. Müdahalenin odak noktasının, sorunlara çözüm bulmasına yardımcı olmak olduğu konusunda kadını çözüme yönlendirir. Uzman, mucize sorularını kullanarak kadının arzu edilen geleceğe yönelik somut, gözlemlenebilir, spesifik amaçlar oluşturmasına yardımcı olur. Mesleki ilişki aracılığıyla kadının yakın ilişkilerinde şiddet içermeyen alternatif bir gerçeklik inşa etmesine yardımcı olmak için istisna, başa çıkma, ilişki ve ölçeklendirme sorularını kullanır. Bununla birlikte, kadına kendi belirlediği amaçlara ulaşmasını kolaylaştırmak için övgülerde bulunur. Şiddete maruz kalan kadınlarla çalışmalarda çözüm odaklı yaklaşımın kullanılmasının nihai amacı, kadının başa çıkma ve şiddetten uzak durma konusundaki becerisini arttırmak, şiddetten uzak bir gelecek kurmasına yardımcı olmak, öğrenilmiş çaresizlik ve umutsuzluk durumlarında kendisi için daha tatmin edici bir yaşam sürmesi yönünde güçlenmesini sağlamaktır.

2. Sonuç

Çözüm odaklı yaklaşım, şiddete maruz kalan kadınlarla sosyal hizmet müdahalelerinde travma, sorun ve teşhis yerine kadınların güvenlik ve güçlenme noktasından hareket etmelerine yardımcı olacak başa çıkma stratejilerine odaklanması nedeniyle bu alandaki çalışmalarda önemli bir yerde durmaktadır. Kadınlar, çözüm odaklı yaklaşıma dayalı bir müdahale sayesinde yaşamları üzerindeki kontrolü yeniden kazanabilir ve şiddetten uzak bir gelecek inşa edebilirler.

Çözüm odaklı yaklaşım, teorik temelini postmodern paradigmadan almakta olup, müracaatçıların sosyal ve dilsel etkileşimler yoluyla anlam inşa ettiğini vurgulamaktadır. Literatürde, bu yaklaşımın sorunlardan ziyade müracaatçıların güçlü yönlerine ve geçmişteki başarılarına odaklanılarak olumlu değişim potansiyelini artırdığına dikkat çekilmektedir. Küçük ve anlamlı değişimlerin büyük değişimleri beraberinde getirebileceği ve çözüm odaklı

dilin müracaatçıların düşünce yapılarını dönüştürebileceği açıklanmaktadır. Ayrıca, her bireyin değişim için gerekli kaynaklara sahip olduğu varsayımı, literatürdeki çözüm odaklı yaklaşıma ilişkin tartışmaların önemli bir boyutunu oluşturur. Bu bağlamda, yaklaşım yalnızca belirli tekniklerin uygulanmasını değil, bireyin kendi baş etme stratejilerini geliştirmesini ve etkin şekilde kullanma kapasitesini harekete geçirmeyi hedefleyerek potansiyelini anlamlı değişimler oluşturmada kullanmalarına olanak tanır.

Genel olarak, çözüm odaklı yaklaşımın şiddete maruz kalan kadınlarla sosyal hizmet müdahalelerinde kullanılması, kadınların özsaygı ve özyeterliliklerinin artırılması, kendilerine ve geleceklerine yönelik olumlu bakış açılarının sağlanmasında kullanılmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, kadınlarla çalışmalarında bu yaklaşımı uygulayarak, şiddet döngüsünden kurtulmalarını, güvenli, kendi kararını verebilecekleri bir yaşam kurmalarını sağlayarak anlamlı ve sürdürülebilir çözümler oluşturmak için destek olmaktadır. Öte yandan çözüm odaklı yaklaşımda sosyal hizmet uzmanları tek bir yaklaşıma bağlı kalmaktan çok, çeşitli yaklaşımları birlikte kullanabilmektedir. Bunlar arasında sistem yaklaşımı, güçlendirme yaklaşımı, kişi merkezli yaklaşım ve sosyal inşacılık bulunmaktadır. Tüm bunlar bağlamında çözüm odaklı yaklaşımın bu alandaki saha çalışmaları açısından önem taşıdığı değerlendirilmektedir. Şiddet kaynaklı sorunlara ilişkin klasik travma yaklaşımlarını kullanmak önemli olsa da kadınların güçlendirilmesi, kendi kaynaklarını keşfedip bunları kullanabilir hale gelmesi, dilin kullanımına önem verilmesi, mesleki ilişkide hiyerarşik bir konumdan uzaklaşılması gibi özellikler, çözüm odaklı yaklaşımın öne çıkan yönlerini oluşturmaktadır.

Şiddete maruz kalan kadınlarla sosyal hizmet uygulamalarında çözüm odaklı yaklaşımın kullanımını henüz yenidir. Temel felsefesi, kabulleri ve tekniklerine yer verilen bu çalışma dahilinde sahada daha çok kullanılarak etki ve etkinliğinin değerlendirilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Çözüm odaklı yaklaşımın şiddete maruz kalan kadınlarla sosyal hizmet uygulamalarındaki etkinliğini daha iyi değerlendirmek amacıyla, saha çalışmalarının kapsamının genişletilmesi önerilmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan saha çalışmalarında çözüm odaklı yaklaşımın etkisi üzerine sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu nedenle bu konunun geniş örneklem gruplarıyla test edilmesi yararlı olabilecektir. Bu nedenle yaklaşımın sahada kullanımının yaygınlaştırılmasıyla birlikte nicel araştırmalar ile daha geniş örneklem gruplarıyla çalışılarak etkinliğinin test edilmesi yararlı olabilecektir. Kadınların şiddet döngüsünden çıkma süreçlerinde çözüm odaklı yaklaşımın nasıl daha işlevsel kullanılabileceğine ilişkin nicel ve nitel yöntemlere dayalı araştırmaların yapılması önerilmektedir. Bu kapsamda çözüm odaklı yaklaşımın, şiddete maruz kalan kadınlara hizmet sunan sığınma evi, şiddet önleme ve izleme merkezi, kadın danışma merkezi gibi kuruluşlardaki sosyal hizmet müdahalelerine dahil edilmesi önerilmektedir. Nitel çalışmalar ise hem yaklaşımı uygulayan meslek elemanları ile hem de şiddete maruz kalan kadınlarla birebir derinlemesine görüşmeler yoluyla gerçekleştirilebilir. Böylece yaklaşımın etkisi daha detaylı değerlendirilerek analiz edilebilir.

Şiddete maruz kalan kadınlarla sosyal hizmet müdahalelerinde, çözüm odaklı yaklaşımın etkinliğini artırmak için multidisipliner bir ekip çalışması benimsenebilir. Bu çerçevede sosyal hizmet uzmanları kadının geçmişteki güçlü yönlerini ve baş etme stratejilerini belirlemek için bireysel görüşmeler yaparak çözüme yönelik bir değişim planı oluşturabilir. Hukukçular, psikologlar, sağlık profesyonelleri ve istihdam danışmanlarıyla işbirliği yapılarak kadının güvenliği, hukuki haklara erişimi, psikososyal iyileşme süreci ve ekonomik bağımsızlığı eş zamanlı olarak desteklenebilir. Çözüm odaklı yaklaşımın temel teknikleri, kadının kendine olan güvenini artırmaya ve mevcut kaynaklarını keşfetmesine yardımcı olurken, ekip çalışması sayesinde ihtiyaçları çok boyutlu olarak ele alınabilir.

Kaynakça

- Black, C. J. (2003). Translating principles into practice: Implementing the feminist and strengths perspectives in work with battered women. *Feminist Inquiry in Social Work*, 18(3), 332-349. <https://doi.org/10.1177/0886109903254578>
- Berg, I. K., & Dolan, Y. M. (2001). *Tales of solutions: A collection of hope-inspiring stories*. New York: W. W. Norton.
- Boutib A, Chergaoui S, Marfak A, Hilali A, Youlyouz-Marfak I. (2022). Quality of life during pregnancy from 2011 to 2021: Systematic review. *Int J Womens Health*, (14), 975-1005. <https://doi.org/10.2147/IJWH.S361643>.
- Cihan, Ü. & Karakaya H. (2017). Kadın-erkek kavramları bağlamında şiddet ve şiddetle mücadelede sosyal hizmetin rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 297-324.
- Corbin, E., & Norton, A. M. (2020). Bridging the gap between solution-focused brief therapy and interpersonal neurobiology: A combined approach for counseling families. *Journal of Systemic Therapies*, 39(3), 1-14. <https://doi.org/10.1521/jsyt.2020.39.3.1>
- Crosswhite, D., Kim, J. S., & Williams, S. A. (2018). Interpersonal violence. In A. Froerer, J. V. Cziffra-Bergs, J. S. Kim, & E. E. Connie (Eds.), *Solution-Focused Brief Therapy with Clients Managing Trauma* (pp. 84-95). Oxford University Press.
- Davis, L. V., Srinivasan, M., Brown, P., & Berk, S. (1995). Listening to the voices of battered women: What helps them escape violence. *Feminist Inquiry in Social Work*, 10(1), 49-69. <https://doi.org/10.1177/088610999501000106>
- de Shazer, S. (1988). *Clues: Investigating solutions in brief therapy*. New York: W. W. Norton.
- De Jong, P., & Berg, I. K. (2013). *Interviewing for solutions* (4th ed.). Belmont, CA: Brooks/Cole.
- Dolan, Y. M. (1991). *Resolving sexual abuse: Solution-focused therapy and Ericksonian hypnosis for adult survivors*. New York: W. W. Norton.
- Dutton, M. A. (1992). *Empowering and healing the battered woman: A model for assessment and intervention*. Springer Publishing Company.
- Eisikovits, Z. C., & Buchbinder, E. (1996). Toward a phenomenological intervention with violence in intimate relationships. In J. L. Edleson & Z. C. Eisikovits (Eds.), *Future interventions with battered women and their families* (pp. 186-200). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Greene, G. J., Lee, M. Y., Trask, R., & Rheinscheld, J. (2005). How to work with clients' strengths in crisis intervention: A solution-focused approach. In A. R. Roberts (Ed.), *Crisis intervention handbook: Assessment, treatment, and research* (3rd ed., pp. 64-89). New York: Oxford University Press.
- Johnson, C. E., & Goldman, J. (1997). Taking safety home: A solution-focused approach with domestic violence. In M. Hoyt (Ed.), *Constructive therapies I* (pp. 184-196). New York: Guilford Press.
- Koucky, E. M., Dickstein, B. D., & Chard, K. M. (2013). Cognitive behavioral treatments for posttraumatic stress disorder: Empirical foundation and new directions. *CNS Spectrums*, 18(2), 73-81. <https://doi.org/10.1017/s1092852912000995>
- Lee, Y. (2007). Discovering strengths and competencies in female domestic violence survivors: An application of Roberts' continuum of the duration and severity of woman battering. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 7(2), 102-114. <https://doi.org/10.1093/brief-treatment/mhm002>
- Lee, Y. (2017). Solution-Focused Theory. In F. J. Turner (Ed.), *Social work treatment: Interlocking theoretical approaches* (pp. 513-531). Oxford University Press.
- Liaqat, H., & Saleem, A. (2021). Solution-Focused brief therapy for major depressive disorder: A single case study. *NUST Journal of Social Sciences and Humanities*, 7(2), 248-259. <https://doi.org/10.51732/njssh.v7i2.93>
- Lewis, E. (2008). The group treatment of battered women. *Women & Therapy*, 2(1), 51-58. https://doi.org/10.1300/J015V02N01_05

- Mancoske, R. J., Standifer, D., & Cauley, C. (1994). The effectiveness of brief counseling services for battered women. *Research on Social Work Practice, 4*(1), 53-63. <https://doi.org/10.1177/104973159400400105>
- Miller, S. D., & Duncan, B. L., Brown J., Sparks J.A. & Claud D.A. (2003). The Outcome Rating Scale: A tool for measuring the effectiveness of therapy with women who have experienced domestic violence. *Journal of Family Psychology, 18*(2), 157-166.
- O'Connell, B (2005). *Solution-focused therapy*. SAGE Publications Ltd.
- Song, L., & Shih, C. (2009). Recovery from partner abuse: The application of the strengths perspective. *International Journal of Social Welfare, 19*(1), 23-32. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2008.00632.x>
- Stalker, C., Levene, J. E., & Coady, N. (1999). Solution-focused brief therapy: One model fits all? *Families in Society, 80*(5), 468-477. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.1476>
- Şahin, F., & Küçük, L. (2024). The effect of solution-focused approach on attitudes to violence against women in high school students. *Archives of Psychiatric Nursing, 52*, 138-146. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2024.06.003>
- Şahin, S., & Siyez, D. (2023). Çözüm odaklı kısa süreli terapi: Temeller, kavramlar ve teknikler. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(2), 1-18. <https://doi.org/10.18026/cbayar-sos.1052711>
- Ümmet, D. (2023). *Kısa süreli çözüm odaklı psikolojik danışma: Vaka örnekleriyle*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Walker, L. (1994). *Abused women and survivor therapy: A practical guide for the psychotherapist*. Washington, DC: American Psychological Association.

Çatışma Beyanı

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.